

KS. STANISŁAW JÓZEF KOZA

Lublin–Rzeszów

APOSTOLSKOŚĆ KOŚCIOŁA W DIALOGU EKUMENICZNYM Z PRAWOSŁAWIEM

Johannes O e l d e m a n n¹ *Die Apostolizität der Kirche im ökumenischen Dialog mit der Orthodoxie. Der Beitrag russischer orthodoxer Theologen zum ökumenischen Gespräch über die apostolische Tradition und die Sukzession in der Kirche.* Paderborn: Bonifatius Verlag 2000 ss. 434. Konfessionskundliche und kontrovertheologische Schriften T. LXXI.

Dobiegł końca 2000 rok. Kończy on wiek XX i jednocześnie zamyka drugie tysiąclecie chrześcijaństwa. Wiek XX uważa się w teologii chrześcijańskiej za wiek Kościoła i ekumenii, drugie zaś tysiąclecie za okres burzliwych, wielkich i trwałych podziałów jednego Kościoła Chrystusowego. Wierzymy (*Credo* nicejsko-konstantynopolitańskie) w jeden Kościół, jaki zapoczątkował Jezus Chrystus, a widzimy wielość współczesnych Kościołów chrześcijańskich. Oto paradoks dzisiejszej sytuacji eklezyjalnej, która jest ewidentnym zaprzeczeniem woli i pragnienia samego Jezusa Chrystusa, który modlił się „aby wszyscy stanowili jedno” i „aby świat uwierzył” (J 17, 21).

---

¹ Johannes Oeldemann (rodzice: śp. Hans i Helene z domu Grosse-Jäger) urodził się 29 lipca 1964 r. w Dorsten (NRF). Po ukończeniu katolickiej szkoły podstawowej w Haltern-Lippamsdorf (1970-1974) i gimnazjum miejskiego w Haltern (1974-1983) odbył służbę cywilną (zamiast wojskowej) w ramach działalności socjalnej miejscowego „Caritasu” (1983-1985); po jej zakończeniu podjął studia wyższe w dwóch specjalnościach: teologii katolickiej (1985-1991) oraz filologii rosyjskiej (1987-1993) w Monasterze i Tybindze. Studia doktoranckie w dziedzinie teologii katolickiej w Monasterze (1993-1999) ukoronował promocją na doktora teologii w czerwcu 1999 r. Należy dodać, iż jako absolwent teologii podjął niepełnoetatową pracę naukową (jako tzw. „Hilfskraft”) w monastyrskim Instytucie Ekumenicznym (1991-1994), potem przez dwa lata pracował jako pracownik pastoralny w podmonastyrskiej parafii tamtejszej diecezji. W październiku 1996 r. rozpoczął pełnoetatową pracę we wspomnianym Instytucie Ekumenicznym jako jego pracownik naukowy, przerwana niespodziewaną śmiercią swego promotora. Po odejściu z monastyrskiego Instytutu Ekumenicznego pełni od 1 lipca 1998 r. funkcję referenta w fundacji „Renovabis” – akcji solidarności niemieckich katolików z ludźmi Europy Środkowej i Wschodniej – we Freising koło Monachium.

Prawdziwie ekumenicznym przeżyciem i zarazem pozytywnym doświadczeniem wspomnianego wyżej paradoksu eklezjalnego jest lektura prezentowanej książki J. Oeldemanna, która powstała pierwotnie jako rozprawa doktorska na Wydziale Katolicko-Teologicznym Uniwersytetu w Monastyrze (Münster, Niemcy)² Stanowi ona ekumeniczne studium na temat apostołskości Kościoła. Chodzi w niej przede wszystkim – co precyzuje podtytuł – o wkład rosyjskich teologów prawosławnych w dialog ekumeniczny w odniesieniu do Tradycji i sukcesji apostołskiej.

Johannes Oeldemann trafnie zauważa, iż badania teologiczne nie są celem samym w sobie, lecz służą Kościołowi (s. 11). Jego studium pragnie więc uwzględnić zarówno kontekst ekumeniczny jak i praktyczno-pastoralny³

Książka – opublikowana w znanej serii wydawniczej Instytutu Johanna Adama Möhlera w Paderborn – składa się ze Wstępu (s. 11-12), siedmiu rozdziałów (s. 13-410), Bibliografii (s. 411-433) oraz Wykazu skrótów (s. 434); jest przykładem rzetelnej pracy naukowej.

Pierwszy rozdział ma charakter wstępny (s. 11-25). Po krótkim wprowadzeniu w opracowywaną problematykę (s. 13-15) następuje prezentacja podłoża (s. 15-18), tematyki treściowej (s. 18-21), struktury i metody (s. 22-24) oraz celu całego studium (s. 24-25).

Rozdział drugi przedstawia międzykościelne kontakty prawosławnych przed rewolucją październikową (s. 26-67), które dotyczą dialogu z anglikanami (s. 26-47) oraz starokatolikami (s. 47-65).

Rozdział trzeci ukazuje czasy międzywojenne (s. 68-110): trudną sytuację Patriarchatu Moskiewskiego w latach 1918-1945 (s. 68-77), rosyjską teologię emigracyjną w latach dwudziestych i trzydziestych (s. 78-95) oraz rolę rosyjskich teologów emigracyjnych w początkach rodzącego się ruchu ekumenicznego (s. 95-110) – zwa-

---

² Dysertacja została przedłożona wspomnianemu wyżej Wydziałowi w semestrze letnim 1999 r. Jej pierwotnym promotorem był prof. Miguel Maria Garijo-Guembe, kierownik Katedry Historii i Teologii Kościołów Wschodnich Instytutu Ekumenicznego przy Katolicko-Teologicznym Wydziale tamtejszego Uniwersytetu. Po przedwczesnie zmarłym promotorze kierownictwo przygotowywanej przez J. Oeldemanna rozprawy doktorskiej przejął prof. Harald Wagner; on też był pierwszym recenzentem tej pracy podczas finalizacji przewodu doktorskiego. Prof. Thomas Bremer był natomiast nie tylko drugim recenzentem naukowym, ale także jednym z pierwszych, którzy przyczynili się do zainteresowania się naszego Autora Rosyjskim Kościołem Prawosławnym. Przed oddaniem do druku praca została poddana tylko niewielkim korekturom: „Sie wurde für den Druck geringfügig überarbeitet” – jak zaznacza to sam Autor (*Vorwort* s. 11).

³ „Sie [= die vorliegende Studie] soll zugleich den Anspruch und das Bewusstsein zum Ausdruck bringen, dass die theologische Forschung nie Selbstzweck ist, sondern immer im Dienst der Kirche steht, d.h. einerseits im Dienst derjenigen, die als Verantwortliche ihrer Kirchen die erforderlichen Schritte auf dem Weg zur Einheit der Kirchen tun müssen, und andererseits im Dienst der Gläubigen, die die Einheit der Kirche der christlichen Kirchen herbeisehnen, um gemeinsam das Mahl des Herrn feiern zu können” (s. 11).

szcza ich wpływ na prace Pierwszej (Lozanna 1927 r.) i Drugiej (Edynburg 1937 r.) Światowej Konferencji do Spraw Wiary i Ustroju Kościoła.

Rozdział czwarty omawia bilateralne dialogi Patriarchatu Moskiewskiego po drugiej wojnie światowej (s. 113-206). Po zarysowaniu zmian w „moskiewskiej polityce kościelnej” w latach 1943-1961 (s. 113-127) Autor prezentuje rozmowy teologiczne z przedstawicielami Kościoła anglikańskiego (s. 127-140), a następnie kolejno dialog z Ewangelickim Kościołem w Niemczech (s. 140-168), Związkiem Ewangelickich Kościołów w NRD (s. 168-186), Ewangelicko-Luterańskim Kościołem w Finlandii (s. 187-202). Końcowy paragraf szkicuje nadto pozostałe dialogi bilateralne Patriarchatu Moskiewskiego: dialog z Kościołem rzymskokatolickim (s. 203-204) oraz rozmowy z Niemiecką Konferencją Biskupów (s. 204-205), Church of Brethren (s. 205), Disciples of Christ (s. 205), United Methodist Church (s. 206).

W rozdziale piątym Autor stara się uchwycić prawosławny wkład w multilateralne dialogi na forum światowym (s. 214-276), koncentrując się na Czwartej Światowej Konferencji do Spraw Wiary i Ustroju Kościoła (s. 215-240), Uzgodnieniu na temat Chrztu, Eucharystii i posługowań kościelnych (tzw. Dokument z Limy – s. 240-267) i dokumencie studyjnym *Gemeinsam den einen Glauben bekennen* (s. 268-276).

Rozdział szósty poświęcony jest dialogom bilateralnym Kościoła prawosławnego na forum światowym (s. 281-354). J. Oeldemann omawia kolejno międzynarodowe dialogi z Kościołem anglikańskim (s. 282-299), Kościołem starokatolickim (s. 299-317), Kościołem rzymskokatolickim (s. 317-339) i Światową Federacją Luterańską (s. 339-354).

Rozdział ostatni ma charakter podsumowujący – stara się uchwycić apostołskość jako kreatywne znamię tożsamości Kościoła (s. 363-410).